

5
2013

WLDUZ

ƏDƏBİ
BƏDİİ
JURNAL

Len

Günel ALMAZ

SÖZÜNÜN ALTINDA GİZLƏNƏN ŞAİR

Şairin orijinallığını şərtləndirən ən başlıca cəhəti onun poetik üslubunun bənzərsizliyində axtarmaq lazımdır. Biz yazıcının üslubundan danışarkən onun həyata qeyri-adi münasibətini, görüb-duyduqlarını əks etdirmək bacarığını, az sözlə dərin mənə ifadə etmək səriştesini, yürütdüyü fəlsəfinin mahiyyətini nəzərdə tuturuq. Ümumiyyətlə, öz yazı manerasını, bədii təfəkkürünü ortaya çıxarmaq üçün forma seçməkdə hər bir yaradıcı adam sərbəstdir. Bu forma ayrı-ayrı yaradıcı şəxslərdə müxtəlif şəkildə təzahür edir. Lakin bəzi istisna qələm sahibləri forma üstündə baş sındırmır, çünki onların söz demək qabiliyyəti bütün janrlarda özünü çayda balıq kimi rahat hiss etməyə şərait yaradır. Rafiq Yusifoğlunun üslubunu şərtləndirən ən vacib xüsusiyyətlərdən biri onun yaradıcılığının sətiraltı mənə ilə dolu olmasıdır. Bəs sətiraltı mənə nədir? Maraqlı faktır ki, bu bərdə Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığında ilk dəfə sistemli şəkildə bəhs edən də elə Rafiq Yusifoğlu olmuşdur. Rafiq müəllimin fikrincə: "Sətiraltı mənə yaradıcı insan idrakının məhsuludur. Sətiraltı mənə ilə dolu söz birləşməsi, misra, beyt, cümlə, abzas-müdrük kəlam oxucu düşüncəsinin başlanğıc nöqtəsidir. Fikirlərin dərinliyinə baş vurmaq üçün intellektual səviyyə, sərbəst, mənalı, obrazlı düşünmə bacarığı, eləcə də poetik duyum lazımdır".

Mənimlə istənilən oxucu razılığa bilər ki, hər hansı ədəbiyyat adamından bəhs edərkən çox vaxt qəlibləşmiş fikir şablonlarından istifadə

edirik. Amma elə istisna söz sahibləri vardır ki, onlar haqqında müəyyən bir fikir yürüdəndə ümumi sözlərə ehtiyac qalmır. Çünki belə qələm sahiblərinin hər bir şeiri orijinal fikir yürütməyə imkan verir. Rafiq Yusifoğlu yaradıcılığı ilə tanış olan hər bir ədəbiyyatşünasın onun qeyri-adi ifadə, deyim tərzinə malik olduğunu sezməsi çətin deyil. Rəngarəng bədii formada təzahür edən orijinal fikirlər diqqətdən yayınmır, adamı duyğular, düşüncələr aləminə səyahətə aparır.

Rafiq Yusifoğlunun müxtəlif bədii formalı, orijinal məzmunlu poetik əsərləri özünəməxsusluğu, qeyri-adiyi ilə oxucunu özünə çəkir, onu poetik sözün sehiri ilə ovsunlayır.

Onun poetik nəfəsi, sözü mənalandırmıq bacarığı, qeyri-adi ifadə tərzini ilə tanış olanda, düzünü desəm, mən özüm üçün qeyri-adi, bu günə qədər mənə məlum olmayan maraqlı və orijinal üslub kəşf etmişəm.

Rafiq Yusifoğlu yaradıcılığında sətiraltı mənə çox geniş şəkildə təhlil olunması bir mövzudur. Onun bütün mövzularda yazdığı, bütün janrlarda qələmə aldığı əsərləri birləşdirən ümumi cəhəti şairin fikirlərini sözün daxili qatında vermək ustalığında axtarmaq daha düzgün olardı. Filologiya elmləri doktoru, professor Məhərrəm Qasımlı çox doğru qənaətə gəlir ki, Rafiq Yusifoğlunun poetik axtarışlarında əşya və hadisələrin, eləcə də təsvirə cəlb olunmuş mənzərənin üzde olmayan, ilkin müşahidədən yayınan bilən içəri cizgilərini əyaniləşdirməyə me-

ylil güclüdür. Özü də bu səpkili şeirlərdə yığcamlıq və lakoniklik aparıcıdır. Xalq şairi Nəriman Həsənzadə hələ Rafiq Yusifoğlunun ilk yaradıcılıq nümunələri haqqında yazdığı məqalədə xüsusi vurğulayırdı ki, onun şeirlərində mənim xoşuma gələn təfəkkür aydınlığıdır. Fikri çıpaq şəkildə yox, poetik ifadələrlə, obrazlı dil ilə, həm də asan başa düşüləcək bir şəkildə oxucuya çatırmaq Rafiqin şeir yaradıcılığının məxsiyyətləri kimi yadda qalır.

Ciddi və sistemli mütaliə şairin həyat haqqındakı təsəvvürlərinin formalaşmasına, ictimai mühitin, həyat qanunlarının irəli sürdüyü məsələləri təcridən dərk edilməsinə və bu sahədə mühüm nəticələrə gəlib çıxmasına kömək edir. Deyərdim ki, Rafiq Yusifoğlu şeirlərindəki sətiraltı mənalı ifadələrin bolluğu onun kifayət qədər mütaliəli olmasından qaynaqlanır. Hələ gənc yaşlarından öz zəhmətsevərliyi sayəsində sürətlə inkişaf etməsi ədəbi ictimaiyyətin gözündən yayınmamışdır: "Rafiq hələ yaşca çox gəncdir. O, 1950-ci ildə Qubadlı rayonunda doğulmuşdur. Azərbaycan təbiətinin ən zəngin guşələrindən birində. Qartalların uçuşunu, cüyürlərin qaçışını gözləriylə görüb, yarpaqların pıçıldısını qulaqları ilə eşitmişdir. Bunlara əlavə olaraq onun təhsili də var. Pedaqoji institutun ədəbiyyat fakültəsini bitirmişdir. Elm, savad, mütaliə olmayan yerdə yalnız istedadla arxalanmaqla böyük ədəbiyyat yaratmaq haqda düşünməyə belə dəyməz. Həm də ədəbiyyatçının yalnız ədəbiyyatçı olaraq qalması da onun məhdudluğu olardı. Bütün dövrlərdə böyük sənətkarlar hərtərəfli biliyə malik olublar."

Nəriman Həsənzadə bu sözləri yazanda Rafiq Yusifoğlu nə oxucuların rəğbətini qazanan, əsərləri dərsləklərə bəzək olan, şeirləri sevilən görkəmli şair idi, nə nüfuzlu ədəbiyyatşünas, naşir, nə Əməkdar mədəniyyət işçisi idi, nə də filologiya elmləri doktoru, professor. Ancaq görkəmli Azərbaycan şairi böyük uzaqgörənliklə hələ o zaman sezməmişdi ki, bu istedadlı gənc öz üzərində ciddi işləsə, gələcəyin böyük sənətkarlarından biri ola bilər. Zaman göstərdi ki, Nəriman müəllim öz fikrində yanılmayıb. Nüfuzlu qələm adamlarının, görkəmli şair və yazıçılardan, ədəbiyyatşünas alimlərdən Süleyman

Rüstəm, İsmayıl Şıxlı, Qasım Qasımsadə, Məmməd Araz, Hüseyn Abbaszadə, Anar, Qabil, Fikrət Sadiq, Hikmət Ziya, Tofiq Mahmud, Zəhid Xəlil, Bəkir Nəbiyev, Yaşar Qarayev, Cəlal Abdullayev, Nizami Cəfərov və başqalarının Rafiq Yusifoğlunun elmi-bədii yaradıcılığı haqqında söylədikləri çox dəyərlidir. Zəngin mütaliə sahibi olması, yaradıcılığa son dərəcə ciddi münasibət bəsləməsi, zəhmətsevərliyi, hər şeyin kökünə varmağı, gördüyü məsələni təfərrüatı ilə öyrənməyə çalışması onun əsərlərində də özünü aydın şəkildə büruzə verir.

Rafiq Yusifoğlunun şeirlərindəki sətiraltı mənə onun hələ gənclik illərində yazdığı ictimai-siyasi mövzulu əsərlərdə özünü daha qabarıq şəkildə göstərirdi. 1971-ci ildə "Ulduz" jurnalında çap olunan "Düz-əyri" adlı şeirinin alt qatındakı mənə, fikir ədəbi tənqidin nüfuzlu nümayəndəsi Bəkir Nəbiyevin diqqətindən yayınmamış, "Lirika 71" adlı məqaləsində həmin şeir "sosialist realizmi" prizmasından tənqid hədəfinə tutulmuşdu.

**Əyrinin kimsəyə axı nə xeyri,
Düzlərə həmişə ehtiyac olur.
Bəs niyə meşədə yaşayır əyri,
Kəsilen həmişə düz ağac olur?**

Sovet ədəbiyyatının keşiyində ayıq-sayıq dayanan ədəbi tənqid dövrün tələbi ilə "təbiətə olan hadisənin cəmiyyətə aid edilməsi"ni arzuolunmaz adlandırmaq məcburiyyətində idi.

Gənc şairin həmin illərdə çap olunan "Nə var, nə yoxdu", "Avrora", "Göyərçinlər", "İki çay", "Araz haqqında düşüncələr", "Söyüdüm" və s. bu tipli şeirləri üçün də fikri sətiraltı mənə ilə ifadə etmək səciyyəvi həl-idi.

**Kül elədi xəstəliyi
"Avrora"nın sönmez odu.
Siqar aldım, dünən siqar,
"Avrora"ydı onun adı.**

**Bilmirəm heç kimdi nadan,
Siqaretlər hey satılır.
Sən işə bax, "Avrora"dan
Sağlamlığa top atılır...**

İlk nəzərdə siqaretdən söhbət açılarsa da, "Avrora"dən sağlamlığa top atılması məntiqi oxucunu düşünməyə, xəyalında da olsa "arzulonmaz nəticələr" çıxarmağa təhrik edirdi. Rafiq Yusifoğlu azadlıq, müstəqillik, vahid Azərbaycan ideyasını şeirlərinin sətiraltı mənası ilə verməyə çalışır və əsasən öz məqsədinə nail olurdu. Şairin İyirmi Yanvar hadisələri ərəfəsində və xalqımızın başına gətirilən müsibətlərin ilk günlərində yazdığı "Mənim xalqım", "Mənim imzam", "Yadında saxla", "Ön cərgə", "Azadlıq", "Qərənfilə dəyən güllə", "Tərəzinmi xarab olub, Pərvərdigar", "Qara meymun", "Sən hönkürdün", "Yuxular görmüşük", "Laqeydlik ulu xalqın belini büküb", "Boz dünya", "Hara gedir bu millət", "Necə yazacaq", "Ürək feğan qoparır" və s. bu kimi şeirlərində də şair əsas fikirlərini, poetik məramını sətiraltı mənalarla çatdırmağa üstünlük verirdi. Müəllif bu şeirlərinin bəzilərində əsas fikirlərini simvolik obrazlar vasitəsilə verməyə çalışırdı. "Mənim xalqım" şeirindəki "Canavarla həvirləşib hiyləgər köpek", "Mənim imzam"da "Sərgimizə özgə quşlar dadanıb", "Dolayıbdır bir ölkəni barməgəna, Yalnız qəbir düzəldəcək bu qozbeli", "Qara meymun, sarı başın qara xalı da Sənin qara ayağına yazılacaqdır" misralarının əsas qayəsi onların daxili qatındadır. Həssas oxucu o dəqiqə hiss eləyir ki, "canavarla həvirləşən köpek", "sərgimizə dadanan özgə quşlar" ifadələri kimə aiddir. "Qəbrin düzəldəcəyi qozbeli", "sarı başın qara xalı" ifadələrinin o dövrdə SSRİ-nin prezidenti olan, xalqımıza qarşı düşmənçilik siyasətinin başında dayanan M.Qorbaçova aid olması da aydınca hiss olunur. Lakin ən önəmli cəhət budur ki, şair bizimkiləri mübarizəyə, ruhdan düşməməyə səsləyir:

**Qara meymun, gözün önü qara buluda,
Bir azca döz, ömrün qışı yaz olacaqdır.
Qara meymun, sarı başın qara xalı da
Sənin qara ayağına yazılacaqdır.**

**Qara meymun, qəlbin olsa gülün qönçəsi,
Yağlı-yağlı totuq əllər dərecək səni.
Qara meymun, sarı şirin qara pəncəsi
Qara-qara torpaqlara sərəcək səni.**

**Sən ağa da, qaraya da göstər doğru yol,
Qarşımızda təpə deyil, keçilməz dağdır.
Qara meymun, göylər boya qara bulud ol,
Ürəyindən nə keçirsə, üstümə yağdır.**

**Qara daşlar sarı dənə ağ un eləyib,
Bizim qara torpaqlarda dənmi olmasın?
Qara meymun, heyət bizi meymun eləyib,
Bu dünyada ecdadımız sənmi olmasın?**

Buradakı "qara meymun" da, "sarı şirin qara pəncəsi" də simvolikdir və müəllif qayesinin ifadəsinə yardımçı olur. Şeirdəki "qara daşlar sarı dənə ağ un eləyib" ifadəsi də mənalıdır, soydaşlarımızın ürəyindəki ümid qığılcımını alovlandırmağa hesablanmışdır.

Mərhum aktyor Hamlet Xanizadənin Şəhidlər xiyabanını gəzəndən sonra hönkürə-hönkürə ağlayaraq dünyasını dəyişməsinə şair belə mənalandırır:

**Sən hönkürdün,
yer üzündə ölümdən başqa
Ağlartını kəsə bilən qüvvə yox idi.**

Burada ümumxalq kədərinin böyüklüyü, yarıdıcı ziyalılarımızın həmin hadisələrə münasibəti poetik şəkildə əks olunmuşdur.

Rafiq Yusifoğlunun şeirlərinin cövhərində, mayasında vətən həsrəti, yurd sevgisi vardır. Onun poeziyasında xalqın taleyindən nigərançılıq motivləri çox qabarıq şəkildə öz bədii əksini tapmışdır. "Hara gedir bu millət?" şeirində başı xırda-xuruş qayğılara qarışanlara, əzəs dərdimizə laqeyd münasibət bəsləyənlərə üzünü tutan şair yana-yana deyir:

**Xəzən düşdü niyə bizim gülzara? -
Bu aləmi qatan kimdi, nə bilim?
Məmləkətim dönüb qara bazara,
Alan kimdi, satan kimdi, nə bilim?**

**Bu qayğılar başımızı böyüdüb,
Xəzəl olub arzulann yarpağı.
Qara bazar Qarabağı üyüdüb,
Yaddan çıxıb əldən gedən torpağım...**

"Qara bazarın Qarabağı üyütməsi" ifadəsi-

nin altındakı məna yükü oxucunu düşündürür, qayğılandırır.

Rafiq Yusifoğlunun şeirlərindəki sətiraltı məna mətn daxilində o qədər aydın görünür ki, bəzən heç misraların alt qatındakı incə mətləbləri şərh etməyə ehtiyac da qalmır. Məsələn:

**Sovrulub havaya istəyin külü,
Gözümüz gül açib ürək dolanda.
Durmuşuq kənarda boynubükülü,
Həmişə olmuşuq arxa planda.**

**Varlığın nə işi düşmənlərdə?
Çəkilib kənara, daldə yer seçib.
Elin dar günündə, ağır günündə
Arxada olanlar qabağa keçib.**

**Çax-çax başımızı yaman ağdır,
Çoxdan həsrət qalib dəyirman una.
Gəlsin siyasətin Don Kixotları
Bizim məmləkətin dəyirmanları.**

**Torpağın üstündə izi qalmayan,
Torpağın altına nə üzle getsin?**

**Dünyanın ən ağır daşı
baş daşdır,
Heç kimin gücü çatmaz
Onu qaldırmağa...**

Rafiq Yusifoğlunun şeirlərinin əksəriyyətinin üç nöqtə ilə bitməsi də onun poetik üslubu üçün diqqəti çəkən cəhətlərdəndir. Fikri açıq, ümumi sözlərlə söyləməyə o qədər də meyil etməyən şair həssas oxucu düşüncəsi üçün də meydan saxlamağı çox xoşlayır:

**Ana üreyi -
Solmaq bilməyən
səhrli çiçəkdi;
Hamı canı ağnyanda
"ana" deyir.**

**Yer üzündəki
bütün analar mələkdi,
Ancaq heç bir mələk
ana deyil...
"Ana"**

"Haqqın yolu haqq gəzənin qəbrinə dirənib qalib" ("Haqqın yolu"); "Biçərə anaların qanlı göz yaşları ilə İgidləri üyüdü vəzifə dəyirmanı" ("Vəzifə dəyirmanı"); "Vedrayə aldanıb səs verən xalqa Vedra bağlayacaq tarix bir zaman"; "Adını, soyunu yazma bilməyən Xalqın taleyini necə yazacaq?" ("Necə yazacaq"); "Minib süpürgəsinə küçə boyu sürüyür, Siyasət meydanında at çapır süpürgəçi"; "Böyüdükcə böyüyür Şəhidlər xiyabanı, Bəlkə göz yaşımızdan Xəzərin suyu artıb?" ("Bu millətin başına bir ağıl qoy, İlahi"); "Ümidimiz budaqda titrəyən son yarpaqdı, Üstünə neçə yerdən əsnəyir qara yellər" ("Seçilə bilməsəm də"); "Bu millətin başına turp əkənlər, ay haray, Millətin zövqünü də bu gün qoyub hərəcə" ("Boz dünya"); "Dinir toplar, tufənglər, uçur quduz mərmilər, Neçə nişana, toya, düyünə güllə dəyir" ("Ürək feğan qoparır"); "Daşdığı tabutların ağırlığından Az qalır ki, yerə gələ dizi millətin"; "Viran qalan binaların divarlarına Xəbislərin ürəyinin qarası çöküb" ("Laqeydlik ulu xalqın belini büküb"); "Ziyalının köksündə doğan körpə qığılcım Millətin gecəsini gündüz eləyə bilər" ("Aydınlardır çıxardan milləti aydınlığa"; "Gözünü göynətsə də cəhəlatin tustüsü, Vətən üfqlərində doğan günəşə dönər" və s. kimi saysız-hesabsız misraların daxili qatında vətənpərvər bir şairin döyünən ürəyinin çirpintilərini eşidirik.

Rafiq Yusifoğlu həssas insandır, özgələrinin iztirabı onun üçün bir dərd-ölür, gördükləri və müşahidə etdikləri poeziya süzgecindən keçirərək bədii həqiqətə çevirir. Həqiqət həmişə Rafiq Yusifoğlu üçün meyardır. Dünyasını dəyişən adı bir insanın təntənəsiz yaz mərasimi onu kövrəldir, duyğulandırır:

**Ələnər saçına qayğı qırovu,
Ağ gün arzusuyla vurur üreyi.
Öləndə nə mitinq, fəxri qarovul,
Nə də ki nekroloq deyil gərəyi.**

**Bu qoca dünyadan köçər ahəstə,
Onu yola salar beş-on can-ciyər.
Adi adamların qəbrinin üstdə
Vida sözünü də göz yaşı deyər...
"Adi adam"**

Adi adamların qəbrinin üstdə vida sözünün ancaq göz yaşları vasitəsilə deyilməsi məntiqli həssas oxucunu düşüncələrə qər q edir, onun xəyalında saxtılıqla təbiilik üz-üzə dayanır...

Uilyam Folknerin fikrincə, yazıçı həqiqəti yazmalıdır. Yalan kitablara yol tapa bilər, lakin heç vaxt ədəbiyyat ola bilməz. Rafiq Yusifoğlunun yazdıqları sözün əsl mənasında ədəbiyyatdır. Elə bir ədəbiyyat ki onunla tanış olan oxucunun istər-istəməz mənəvi dünyasında bir təmizlənmə, katarsis gedir, insan mənən saflaşır, təbiətində nəcib hissələr baş qaldırır. Onun həyat haqqındakı fikirlərini və şeirlərini oxuyanda bu qənaətə gəlirsən ki, insan gerek həmişə öz vicdanının rahatlığına çalışsın, bu fani dünyada yalnız xoşbəxtliyə can atsın, yaşadığı hər anın dəyərini bilsin, Allaha şükür etməyi bacarsın, xeyirxah əməllərə yoldaş olsun, çünki hər şeyin haqq-hesabı çəkiləcək.

Bəzən belə bir ifadəyə tez-tez rast gəlirik: "Yaxşını heç kəs əlimizdən almayacaq, o bizimdir, nöqsanlardan danışmaq lazımdır". Bu birtərəfli fikirdir. Çünki yaxşı pisdən ayrı deyil. Yaxşı pislə mübarizədə yaranır. Nöqsanları azaldan və ya yox edən yaxşını göstərmək, görmək ədəbiyyatımızın əsas vəzifəsidir. Yaxşını göstərmək üçün mütləq pisdən də danışmalıyıq, cəmiyyətdəki "mənfii" obrazlardan, eləcə də mənəvi eybəcərliklərdən bəhs etmək lazımdır. İnandırıcı və təsirli bədii surət yaratmaq üçün hadisənin və ya əşyanın bəzi, bəlkə də bircə cizgisini göstərmək kifayətdir. Və ən əsası odur ki, şair hadisələrin zahiri ilə kifayətlənmir, onun mahiyyətini açıb göstərir.

"Bu millət gedir duza", "Bu şəhərin nəyi pidi?", "İt ömrü", "Azadlıq labirintində", "Canavarlar" və s. bu kimi şeirlərdə də sətiraltı mənə kinaya vasitəsi ilə yaradılır. "Meyxana de, meyxana" şeirinin "Qorxu düşüb, ay aman, erməninin canına, Çırtma ilə mən onu qər q edərəm qanına", "Hər SMS düşmənin mərimi olur

başına", "Kitab nə, dəftər nədir, biz ki sinədef-tərik" kimi misralarının daxili qatında vətənpərvər şairin ürək ağrısını, narahatçılığını görmək mümkün deyildir.

Mənəvi aşınma şairi narahat eləyir, qayğılandırır. O, şeirlərinin məntiqi ilə haqsızlığa, bərabərsizliyə, nadanlığa, cahilliyə qarşı üsyan edir. Şairin bu tipli şeirlərinin sətiraltı mənası bizi düşündürür, üzümüzə xəff bir təbəssüm qonur. Sabir satıralarındakı "göz yaşları içindəki gülüş"ü xatırladan bu acı gülüş dodaqlarımızdan qəlbimizə, qəlbimizdən şüurumuza keçir, tənqid hədəfinə qarşı üreyimizdə nifrət hissi oyadır...

Rafiq Yusifoğlunun lirik-fəlsəfi şeirlərində sətiraltı mənə daha qabarəq şəkildə özünü büruzə verir.

**Üz çevirdim göy üzünə,
Tale ulduzum ah çəkdi.
Baxmayın bir yerdədiklər,
Ulduzlar hamısı təkdi...
"Yalquzaq"**

Təbiət mövzusunda yazılan şeirlərdə də şeirlərin mənə yükü, ifadə gözəlliyi adamı heyətləndirir.

**Həsret-həsret yellənsə də,
Yarpaq ona yaxın durmur.
Quru budağın üstündə
Heç quşlar da yuva qurmur...
"Quru budaq"**

Predmeti heç kəsin görmədiyi şəkildə görmək, mənalandırmaq bacarığı R.Yusifogluda çox güclüdür. Belə olmasaydı, "Dəyirmanın nəğməsi" adlı balaca bir şeirin daxili qatı adamı düşüncülərə qər q edə bilməzdi:

**Mən öpdüm, oxşadım arxı,
Dedim: -Boyun uzun olsun!
Köynəyimdən keçirdim ki,
Oğlum olsun, qızım olsun.
Sevdim, əzizlədim onu,
Heç mənə salmadı saya.
Axiş getdi, aşağıda
Qovuşdu anası çaya...**

Həssas oxucu o saat duyur ki, burada arxadan, sudan yox, insan taleyindən söhbət gedir. Ümumiyyətlə götürsək, Rafiq Yusifoğlunun poeziyasında xüsusi bir sənət qüdrəti, səhrkar sözlərin şəiryyəti, yaradıcılıq zəhmətinin ətri duyulur. Onun şeirlərində vətəndən, elindən ayrılmış bir qəlbin döyüntüləri həzin, kədərli bir şeiriyətlə əks olunub. Vətən həsrəti, doğma yurdun hicran yanğısı şairin yaradıcılığının əsas motivi, ana xəttidir. Onun bu tipli şeirləri də sətiraltı mənə ilə doludur.

**Yağışın altında, qarın altında
Ocaq daşlarımız üşüyür indi...**

**Çoxdandır həsrət qalmışığı
Qantəpərin qoxusuna.
Hər gecə alaçığı girir
Vəl düzünün yuxusuna...**

Rafiq Yusifoğlunun şeirlərində lirik "mən"i göynədən giley, iztirab öz poetik mənasını tapa bilir. Şair müqayisəli mühakimələr və fəlsəfi fikirlər vasitəsilə öz hissələrini ifadə edir. O, problematik məsələyə toxunur, cəsarətli, yeni fikirlər söyləyir, bunlar şairin zəngin təxəyyülünə, bədii ehtirasına əsaslanır.

Rafiq Yusifoğlu üçün çox vaxt şeirin sonunda ümumiləşdirilib aforizm, sentensiya şəklində ifadə edilən fikir səciyyəvidir. Bunlar bəzən didaktik mahiyyətdə olsa da, şairlə oxucu arasında bir ünsiyyət əmələ gətirir. Ən yaxşı cəhətlərdən biri də budur ki, sentensiyalar quru, mücərrəd səslənmir, çünki lirik qəhrəmanın nəfəsindən qopur, həyat təcrübəsi ilə mənələnir, oxucuya xoş təsir bağışlayır. Və ən əsası şairin zəngin yaradıcılıq təcrübəsi bizi inandırır ki, onun axtarıları bir eksperiment deyil, möhkəm dərk edilmiş və fərdi üsluba, təkrarsız yaradıcılıq dəst-xəttinə çevrilmiş orijinal bir yoldur. Rafiq Yusifoğlunun lirik şeirlərində elə bir xüsusiyyət var ki, dərhal başqalardan fərqlənir, özünü tanıtdırır. Bu xüsusiyyət onun yaradıcılığının istənilən nümunəsini başdan-başa sətiraltı mənə ilə yazması ilə əlaqədardır.

Sözün daxili aləminə, onun hikmətinə bələd omdan Rafiq Yusifoğlu poeziyasının mahiyyətini qavramaq, onun şeir və poemalarının sətiraltı mənələrində gizlədilmiş poetik həqiqətləri duymaq, görmək, fikrin, düşüncənin, poetik ovqatın, ifadənin, deyim tərzinin gözəlliyindən həzz almaq mümkün deyil. Rafiq Yusifoğlu şairlər şairidir və məhz buna görə onun poeziyasını yetərinə duyub anlamaq üçün oxucunun müəyyən hazırlığı olmalı, ədəbiyyatımızın, dilimizin inceliklərini bilməlidir.

**Bir gülem, istəsən dərersən mənə,
Yolub küləklərə verərsən mənə.
Sözümün altında gizlənməşəm mən,
Sözümü anlasan, görərsən mənə.**

Sözünün altında gizlənen bu qüdrətli, lakin son dərəcə sadə, təvazökar, hələ yaradıcılıq nümunələri lazimi qiymətini almayan şairi görmək üçün hazırlıqlı, duyumlu, ədəbiyyatın qanunauyğunluqlarından, poetik elementlərdən, ifadənin məqamında və yerində işlənmə mexanizmindən xəbərdar oxucuya və ədəbiyyatşünasna böyük ehtiyac var.

